

שצריך שהאדם להתמקד בו.

והאמת שהיסוד הזה כבר נתפרש בדברי הגר"א במשלי, דהנה: אם נעצור אדם ונשאל אותו, למה אתה חי? לאיזו תכלית? בודאי ישיב, כדי ללמוד תורה! והנה בא הגר"א וכותב שיש מטרה אחרת בחיים וזה לשונו: "כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור המידה שלא שבר עד הנה" ולכן צריך להתחזק בלימוד המוסר ואם לא יתחזק, למה לו חיים" - מבהיל.

ומפורסם המעשה שהיה עם הגרא"מ שך זצ"ל:

בקבוצה של בחורים צעירים, שהתקבלו לשיעור א' לשיבת פוניבז', נגשו למרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל והתאוננו בפניו: "אין לנו מקום ב'חדר אוכל", וכבר מספר ימים שכמעט ולא בא אוכל לפינו. אנחנו גרים מחוץ לעיר ואין לנו אפשרות לאכול בבית, כפי שיש לאלו שגרים בבני ברק".

"ומה עם המשמרת השניה?" שאל מרן.

בישיבת פוניבז' היו אוכלים במשמרות, משום שחדר האוכל לא יכול היה להכיל בבת אחת את המספר הגדול של התלמידים שלמדו בישיבה.

"גם שם ניסינו, וגם שם לא היה מקום פנוי".

"מה שכן", הוסיפו ואמרו, "היו מספר מקומות פנויים בשלחן של הא'לטער'ס', אבל הם סרבו שנשב לידם, בטענה 'זה לא מתאים' שבחורים צעירים, זה עתה נכנסו לישיבה, ישבו בצוותא עם בחורים מבוגרים".

עוד באותו היום מסר הרב שך שיחה בישיבה, על ענין אחר, ובסיומה הרים את קולו וזעק: 'באים תלמידים חדשים, ואין להם מקום לאכול. וכיוון שלך לא מתאים' שהוא ישב באותה שורה שלך - הם נשארים רעבים! זוהי השחתת

המידות שאין כדוגמתה!"

הוא הוסיף וזעק: "אתם תצאו מושחתים! אתם תצאו עמי ארצות! איך תדעו ללמוד? הכרת תלמידי ישיבה רבים, שלא עבדו על המידות שלהם - והם יצאו בורים ועמי ארצות! גם בחורים כאלו שבישיבה היו כישורניים ומבריקים, אבל כיון שלא למדו מוסר, ולא עבדו על המידות, נשארו יהירים וגאוותניים, ולאחר שנים לא נשאר מהם מאומה!"

וכבר אמרו חז"ל "אם אין דרך ארץ אין תורה"

ולכאורה דברי המשנה צריכים באור, מדוע בלי דרך ארץ אין תורה?

נכון שפלוני מחוצף וכדו' אבל לכאורה לעינינו נראה שעל כל פנים תורה יש לו! הוא יודע והכין, מחדש ומפלפל, מקשה ומתרץ, נכון שהוא לא בסדר, אבל מה זה נוגע לתורה שהוא לומד? התשובה ע"פ ביאורו של רבנו יונה ז"ל

"התורה אינה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מידות טובות"

וכוונתו שאדם יכול לפלפל בדברי תורה אבל כדי להיות בן תורה אמיתי, תורה שעליה נאמר "מגדלתו ומרוממתו", צריך שהתורה תשכון בגופו דרך קבע וזה לא יתכן כל זמן שלא תיקן את מידותיו.

ומאידך אנו מוצאים אצל ר' עקיבא להיפך שאע"פ שהיה עם הארץ גמור עד גיל ארבעים, אבל היה לו בית קיבול גדול ומפואר לתורה, כמו שנאמר "צנוע ומעל", ולכן כשהתחיל ללמוד תורה, מיד הכלי נתמלא, ונעשה כ"כ גדול בתורה, עד שכשראה אותו משה רבינו התפלא מדוע לא נותנים תורה על ידו.

הנה בעיצומו של היום הקדוש - יום הילולא דרשב"י זיע"א נתבשרנו על עלייתם בסערה השמימה של שנים מטובי בנינו - תלמידנו ישי מועלם ז"ל

- יוסף יהודה לוי ז"ל.

בני עליה מצוינים אשר אש התורה והיראה יוקדת בקרבם. מוכתרים בכל מדה טובה ובכתר שם טוב העולה על גביהן. סוד ההצלחה שלהם היא "תורה מפוארת בכלי מפואר". כלי שעמלו ויגעו רבות לפארו ולעצבו, שבתוכו שכנה התורה והיא התורה שמגדלתו ומרוממתו.

אתן מספר דוגמאות מני רבות לאישיות היפה והמיוחדת שלהם.

כל מי שבא אתם במגע הרגיש את גודל ענוותנותם. לא החזיקו מעצמם אפילו שהיו מצוינים בכל והיה להם במה להתגאות.

לאחר פטירתם אנו רואים כמה תלמידים צעירים שרוחם נפולה באופן חריג, ומתקשים להירגע ואפילו כמעט מספרים אותם תלמידים "כל מה שהגעתי ללמוד בישיבה הזו, זה רק בגלל אישיותו ודמותו של יוסף יהודה". תמיד אהבתי אותו והערצתי אותו מפני שתמיד היה מאיר לי פנים ושואל לשלומי.

"כשהגעתי בתחילת שיעור א' ה' לי קושי התאקלמות בחברה, קושי להשתלב ברמה הלימודית והייתי עצוב. יום אחד ראה אותי ישי והחל לשוחח איתי ועם החיוך הכובש שלו, הרגיע אותי ומאז אנו משוחחים כמה פעמים בשבוע ואפילו לומדים מדי פעם ביחד וממש הוא המשענת שלי".

תלמיד נוסף מספר, "נגשתי בפעם הראשונה לעמוד להיות חזן בתפילת שחרית ובאמת שקצת התרגשתי וברוך ה' הכל עבר בהצלחה. לאחר התפילה נגש אלי ישי ושיבח אותי על התפילה שעוררה אותי ושוב פעם שיבח אותי כמה פעמים במהלך היום".

מחברת הסיכומים של יוסף יהודה שמשה כאבן שואבת לכל תלמידי

השיעור. בראש ובראשונה בגלל ההבנה העמוקה והבהירה שלו וכן הכל היה כתוב באופן ברור, יפה ומסודר. באחת הפעמים בסמיכות למבחן ראינו אותו פותח מפרשים ומעיין בהם וניכר היה שהמחברת אינה תחת ידו וכשנשאל מה קרה למחברת שלך? לא השיב וכשהפצרנו בו, אולי נוכל לעזור לך, ענה: יש תלמיד שמבקש את המחברת וכנראה לא שם לב שהמבחן מתקרב ועדיין לא החזיר אותה ואני אשתדל להסתדר, לא נורא! לא נורא!

כשזכינו ישי נגש חזן - היינו יוצאים מחוזקים מהתפילה, כל התפילה הייתה בקולו וברקים ובהתרגשות לבו שהיה מלא בירא"ש כל כולו היה אש קודש. מרגש מאוד היה לראות איך שופך שיח בדמעות כשעומד מול נרות חנוכה.

יוסף יהודה זכה לראות תמיד מעשרה הראשונים. אפשר לומר בודאות מוחלטת - מעולם לא איחר לתפילה ואפילו ה' מקדים כדי ללמוד קצת קודם התפילה והכל בצניעות ובירא"ש.

"אינני מסכים שתקחו ממני את הזכות להגן את החולצה של אבא, רק אני מנהיג לאבא חולצה" - כך היה מתבטא ישי ואפילו את נרות השבת היה מזדרז להיטיב.

מספרים הוריו של יוסף יהודה, "אם הגענו הביתה וראינו שהכל מסודר והאשפה הורדה לפח וכו', היה ברור שיוסף יהודה כבר ביקר בבית, הכל בטבעיות ובשמחה".

תלמידים עם מדות טובות באופן מיוחד וירא"ש טהורה.

לא פלא שע"י ההתמדה הגדולה הצליחו להעפיל לגבהים ובכל בין הזמנים היו נבחנים על תלמודם במסגרת 'ושנתם' עד שרכשו ידע במאות דפי גפ"ת.

היו הדברים לע"ג הטהורה ותהיה נשמתם צרורה בצרור החיים אמן.

>>> המשך משנה קצרה עמ' א'

למרחוק, דמעות בדמעות נגעו, עד כסא הכבוד. כבוגר הישיבה המעטירה "אהלי שמואל", חשתי היטב בעצמי ברטט את ליבו הגדול של מו"ר ראש הישיבה שליט"א, אב לתלמידי המלווה כעת שני בנים אהובים למנוחת עולמים.

הדמעות זולגות להן ללא מעצור. הפנים כבושות בקרקע בבושה ובכבי מטלטל, עת אשר נשמע קולם של אבות גיבורי רוח הניצבים כאברהם מול מזבח העקידה ומצדיקים עליהם דין שמים באהבה

רבי משה לוי שיבלדט"א נושא את קולו ברגעי הפרידה, ולא, הוא לא מדבר על עצמו, על כאבו של אב הנפרד מבן זקוניו הבה"ח יוסף יהודה ז"ל, הוא

וההכנעה כי הקב"ה אב הרחמן זיכה אותם בחייהם ובמותם!

לא רק אתכם הוא זיכה - עמדתי לזעוק שם בבכי סוער - הוא זיכה אותנו, את כלנו!

לראות כיצד קדושים אלו גדלו בכרמי קודש של אנשי קודש שחייהם קודש. לא כל אחד זוכה! אשריכם!

מבעד מסך הדמעות בוהקת אלומת האש. שלהבת נצחית של מי שידם וליבם אמונה, מי שנבחרו להביא עולה וקרבן, כוהני השם שלוחי דרחמנא, אך יותר מכל: גיבורי דידן.

ובת קול מכרזת ואומרת: ראי נא רכסים בריות שיש לי בעולמי, ראי נא ראי, נעשה אדם נאמר, עבורם.

מרעיש הארץ מרגיז ממלכות. כך גזרה חכמתו יתברך על מסכת חייהם הקצרה והסתלקותם מן העולם בקיצור ימים ושנים! זה יכול היה לקרות חלילה בכל מיני נסיבות, דרכים ואופנים, אולם מסובב הסיבות ברוך הוא החליט שפרידתם מחיי החומר וחיי שעה תהיה שם, במקום הקדוש הזה מתוך התעלות ורוממות לאחר קבלת עול מלכות שמים ברבים - דבר שרוב בני האדם אינם זוכים לו. עם זכות גדולה זו טוב להם יותר מכל, טוב להם ב'מקום בחר בשמאי' כראה פניו מאירים עת גילה סוד נסתרים - בצילא דמהימנותא.

והם, גיבורי האור רבי משה ורבי ליאור שליט"א, גיבורים בגבורתו של אברהם אבינו המעלה את בנו כשענין במר בוכה ולב שמח - בנם מורד אלי קבר אולם הם מכריזים בקול גדול את האמונה

מדבר אל כולנו ממרומי הר המוריה הפרטי שלו כגיבור העומד בניסיון כמלאך השם: "אב הרחמן", הוא פותח במילים אדירות בעוצמה אינסופית של מי שחיי אמונה ויראה. יבבה נוראה פולחת את הלב כחץ, כשרבי ליאור מועלם יבדלחט"א בוחר להיפרד מבנו יקירו ישי ז"ל בגבורה שאין לה אח ורע ובנעימה מתמשכת של צידוק הדין "הצור תמים פעלו כי כל דרכי משפט אל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא"

ושם, ברגעים הטהורים הללו הכתה בי ההכרה! קודשא בריך הוא גזר גזירה נוראה, לעולם לא נוכל להבינה בדלות הדעת של קרוצי עפר, אולם "כך עלתה במחשבה מלפני". יוסף יהודה לוי וישי מועלם ז"ל נבחרו כעולה תמימה וטהורה, עולת כלל ישראל כולו שעלתה לרצון בחצר משכנו של האיש

משנת המוסר

מאוצרו של מרן המשגיח זצוק"ל

כבני ברוך

♦ דברי חיזוק שנאמרו בעתות צר ומצוק לחזק ברכים כושלות • תנועת התורה אינה נוהגת בתקנון "תנועת הצופים" ♦

תשא, ג), דהיינו, עובד ה' שנפטר ומצדו היה מוכן לעבוד את בוראו הלאה והלאה, יקבל שכר כאילו עבד הרבה שנים.

יעזרנו הש"ת להאיר עינינו במה להתחזק ובמה לתקן עצמנו ונזכה למלוי חלקנו ותפקידנו, אכ"ר.

"הכל צפוי וְהַרְשִׁיט נְתוּנָה וְכָטוּב הָעוֹלָם נְדוּן וְהַכֵּל לְפִי רַב הַמַּעֲשֶׂה" (פ"ג מט"ו)

"והרשות נתונה" מפרש רש"י: "בידו של אדם לעשות שנאמר ראה נתתי לפניך היום את את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים". מדוע הלשון הוא "והרשות נתונה" היה צריך להיות כתוב והיכולת נתונה? פעם היה אצלי סטודנט אחד, שהיצר הרע תפס אותו. בביאור כוונת המשנה 'והרשות נתונה' הוא הבין שהכוונה היא, שיש רשות לכל אחד לעשות כפי רצונו. אותו סטודנט אמר לי משל. יש דבר שנקרא 'תנועת הצופים' מי שנכנס לתנועה, התקנון שלהם מחייב אותו, אבל אף אחד לא מחייב להיכנס לתנועה. גם לגבי חיי תורה הוא סבר שכן זה, מי שרוצה להיכנס לתנועת הדתיים' זה מחייב אותו, אבל מי שלא רוצה לא.

אני חושב שיש די הרבה שטועים בכך, שהרשות ביד כל אחד להחליט לאיזה תנועה הוא משתייך. לכן התנא נקט 'הרשות' ולא היכולת נתונה, כי ההחלטה אינה ביכולתו של האדם. נפלא מאוד, כוונת התנא 'והרשות נתונה' לומר לנו שיש בכוחו של האדם להחליט להיכן יפנה רצונו אם לקיים ולזכות בטוב שבו זכה, או להתגבר על טבעו ורצונו.

"ובטוב העולם נדון" שדין הקב"ה עם בני אדם בחסד ובטוב, לא כפי הדין הראוי להם, כמו שכתוב בחז"ל "ארך אפיים ורב חסד" ארך אפיים - לצדיקים ולרשעים, וכן כתוב "טוב ה' לכל.

"והכל לפי רוב המעשה" רש"י מפרש: לפי רוב מעשיו של אדם הוא נדון, אם רוב זכויות זכאי, ואם רוב עוונות חייב. האם כוונת רש"י לומר, שאם יש לו רוב זכויות זה תלך? ודאי שלא! רש"י מתכוון שהוא נקרא אמנם זכאי, אבל ביחס לשום עבירה אין קים ליה בדרבה מיניה, וה' לא ייקח שוחד מצות על עבירות. רוב המעשה קובע מה שמו, אם זכאי, או חייב. אבל על שום פרט לא מוותרים, על הכל אדם חייב לשלם.

עושים.

אין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו, אבל לפחות תשתדל, תלמד מוסר!

כשרואים מקרים כל כך גוראים ולא לומדים מזה כלום להפקת חשבון הנפש, זה תרדמה של שטות.

אם אני מי לי, אך כל אחד יחשוב מה הוא יכול לתקן, אם אי אפשר בבת אחת, אז לאט לאט ובהדרגה, אבל לתקן!

חז"ל אומרים על הפסוק "מתוקה שנת העובד אם מעט אם הרבה יאכל" שמדובר בצדיקים ובעמלי תורה, שמי שהיה צדיק ועמל בתורה כראוי ונסתלק מן העולם מן העולם בגיל צעיר, "יכול בן עשרים שנה לומר לפני הקב"ה, אילולא שסילקתני מן העולם בחצי ימי הייתי מאריך שנים ומרבה בתורה ובמצוות, לפיכך אני (שלמה המלך ע"ה) אומר, אם מעט ואם הרבה יאכל, ששכרו של כמתן שכרו של זה" (תנחומא כי

מרים לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר, אנו צריכים לזהר שאף אנחנו לא נהיה ח"ו מרשעים הללו שנשארים כמו קודם. האדם צריך לדעת שאין זה דבר ממילא שהוא חי ובריא, אלא ברוך ה' יום יום, יהודות על כל רגע ורגע.

אי אפשר להיות יהודי בלי ללמוד מוסר, הקב"ה ברא כל אחד עם יצר הרע, אי אפשר להתגבר בלי לימוד מוסר, יהודי צריך להיות גיבור! הגר"א כותב, שאף צריך ללמוד כמה פעמים ביום.

בחור ניגש אלי לבקש ברכה לשידוך הגון, שאלתי אותו האם אתה לומד מוסר, ומשתיקתו הבנתי שאינו לומד, חזרתי ושאלתי אותו האם אתה יודע שאינך יכול למלאות את חובך בעולמך ללא מוסר, אם כן, הרי אתה מורד בהקב"ה, למורד בטח לא תהיה ברכה! נורא לראות שיש בחורים בישיבות שאפילו את המינימום אינם

עין מי לא תדמע, הלב ממאן להאמין לנוראה שבגזירות, פטירתם של ארבעים וחמשה מטובי בניו של הקב"ה, איה הסופד המסוגל לומר ולו המייה חלושה לנוכח הכאב העצום וגזירת השמים שקרתה דווקא ביום הקדוש, במקום הקדוש, לבניו הקדושים, "לך דומיה תהלה" "משפטיך תהום רבה".

מרגלא בפומיה של רבינו זצוק"ל, "תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם" כשהקב"ה משיב אנוש, הוא עד דכא, עד דכדוכה של נפש, והיה מבאר בשם חמיו רבי אהרון כהן זצוק"ל, "ותאמר בני אדם" כשהקב"ה מביא צרה כזו עד דכדוכה של נפש, הרי הוא כאומר לאחרים השומעים זאת 'שובו בני אדם!' ואם בייסורין כך, כל שכן באסון גדול כל כך של מיתה, ומיתה של ארבעים וחמשה.

מצינו במרגלים שכתב רש"י ריש פרשת שלח "למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת

להארות והערות
הרב ישראל ארלנגר:
ia0527658778@gmail.com

אליבא דהלכתא

נידוני הלכה אקטראלים
לעיוור לב המעיניים

הכאה על לבו בברכת סלח לנו

תחנון, והטעם כיון שהם עתידים עוד לדפוק באשמנו של הסליחות, אזי אין את החשש של נראה כמתודה.

האם בחזרת הש"ץ יכה החזן על לבו?

הגר"ח קנייבסקי [שאלת רב עמ' רי"ג] כתב שגם הש"ץ יכה. ומסתבר שגם בחזרת הש"ץ ענין ההכאה היא רק בימים שאומרים תחנון וכפי שהתבאר.

העיקר היא החרטה

בשיח תפילה [טשזר עמ' קכ"ד] כתב שהעיקר שיתחרט על מעשיו כשאומר סלח לנו ולא יאמר כמצות אנשים מלומדה. וסיים שם במה שהובא בהנהגת הרא"ש [אות ל"ו] 'ומה טוב לבקש סליחה על אומרך סלח לנו בלא כונה'.

והגר"ש אלישיב [הליכות איש עמ' ל"ז] לא נהג להכות על הלב. וכן מובא על הגרא"ל שטיינמן [כאיל תערוג תשע"ז פרשת בהעלותך].

לחוות יאיר [סי' קט"ז] שותיקין דופקין על הלב באמירת התיבות 'חטאנו' ו'פשענו' שבברכת סלח לנו.

באיזה ימים אין להכות?

בספר עיון תפילה [עמ' רכ"ח] כתב 'ונראה לדעתי שבכל עת שאין אומרים תחנון לא יכה באגרופו על לבו בשעה שאומר סלח לנו כי חטאנו, כי כשמכה על לבו נראה כמתודה ואין להתוודות בימים אלו'. וכ"כ בסידור בית יעקב הנ"ל שבימים שאין תחנון לא ידפוק על לבו.

וכך מובא בהליכות שלמה [תפלה פ"א הערה 45] שהגר"ש ז"ל אויערבך זצ"ל לא היה מכה על ליבו בברכת סלח לנו בימים שאין אומרים תחנון.

ובקונטרס ראש חודש [עמ' ג'] כתב שבמנחה של ערב ר"ח שאומרים הסליחות של יו"כ קטן לאחר מנחה, יכולים להכות בשמו"ע בברכת סלח לנו על החזה למרות שאין אומרים אז

ענין ההכאה על הלב מקורו מדברי המדרש רבה בקהלת [פ"ז פסוק ב'] 'למה כותשין על הלב, מימר דכולא תמן'. ופירש העץ יוסף שהאדם כותש ומכה על הלב לומר שהכל בא לו משם והיא הסיבה לכל עון.

והוא מנהג זה באחרונים. הט"ז [סי' ק"ג סק"ד] הביא את מנהג ההכאה לגבי וידוי 'אשמנו'. היעב"ץ [שער העליון תפילת יו"כ] הביא לענין וידוי ביום כיפור. ובקיצור השל"ה [מס' ר"ה עמ' רי"ב] הביאו לענין וידוי בסליחות של חודש אלו.

והנה כל המקורות הללו מדברים על וידויים ממש, אבל לא נמצא שם הכאה לגבי ברכת סלח לנו.

אכן בסידור היעב"ץ מהדורת 'בית יעקב' הביא בשם השל"ה שיש להכות בברכת סלח לנו באמירת תיבת 'חטאנו' ובתיבת 'פשענו'. [ובאמת כבר הפוסקים העירו שלא נמצא כזה בשל"ה. ואולי י"ל שכוונתו לקיצור השל"ה הנ"ל]. וכ"כ כתב במקור חיים

הרוצה להחכים • הרב אברהם לנדסמן

לע"נ תלמידי האהובים שקשה עלי פרידתם, יוסף יהודה בן משה הלוי ישי בן ליאור מאיר תהיה נשמתם צרורה בצרור החיים. לאור קריאת מן שר התורה להתחזק בתורה ובהתמדת התורה, נכתוב דברים שיכולים לתת חיזוק לתורה.

השולחן (שמות כ"ו ל"ה יומא לג: ולהל' ברמב"ם פ"א ה"ז מהל בית הבחירה) **והשולחן הרי הוא כנגד פרנסה** "הרוצה להעשיר יצפין ששולחן בצפון", א"כ המנורה היא כנגד העוסק בתורה עם מלאכה, ולכן הוא נכח השולחן, משא"כ הארון שהוא **בקדש הקדשים** הוא כנגד האברך שתורתו אומנתו, ושפתים ישק.

ואם ישאל השואל הרי **בקדש הקדשים** יש רק ארון ואין שולחן וא"כ מאיפה תבוא הפרנסה לאותו אברך שמסמל הארון, ע"ז נאמר כמה תירוצים **א' הארון נושא את נושאי** (סוטה לה) **ב'** דבר זה מסורת בידנו מאבותינו **מקום ארון אינו מן המידה** (יומא כא') **ג' היה שם צנצנת המן** (שמות ט"ז ל"ב ומצוה לראות שם את המשך חכמה שכתב שאפשר לפרוק מעליו עול דרך ארץ **גם עם הוא לא בדרגה גבוה**) **ד' הבדים לא יסרו ממנו** (שמות כ"ה י"ד) ובזוה"ק "אלו תמכין דאורייתא".

ואם כנים אנחנו בזה נמצא שהרמב"ם **דייק באופן מופלא** שמדבר על אחד שמקדיש עצמו לתורה ופורק מעליו עול דרך ארץ הוא נמשל לארון שהוא **בקדש קדשים**.

*

ולחזוק הציבור לא אוכל לעצור מלכתוב מעשה שהיה עם מ"ד הגרב"ש סלומון זצ"ל שהגיע אליו אברך הרב גדליה גלינסקי ושאלה בפיו, היות וב"ה התרבו בני משפחתו והוא צריך פרנסה אולי יתחיל לכתוב מזוזות בלילה, ענה לי מו"ד שיוסיף עוד חצי שעה של לימוד, ובזה תפטר הבעיה שלו בפרנסה, וכאשר הביע התפעלות, הסביר לו שהנפש החיים כתב (בשער ד' פט"ז): **"שכפי ערך הקיבול אשר יקבל עליו עול תורה כן לפי זה הערך יסירו ויעבירו ממנו טרדות עניני זה העולם"** ואם חסר לך פרנסה כנראה שחסר בערך של העול תורה, וא"כ תוסף עוד עול תורה ולפי זה הערך יסירו ממך העול של הפרנסה הנוספת ונפלא!

[להל' האם יש דין קביעת עתים לאברך, לא כ"כ פשוט עיין שם בס' קנ"ה ובמ"ב של דרשו, וכן עיין שם במ"ב שתיירך אחרת הסתיירה בין הבבלי לירושלמי]

יה"ר שלא ישמע עוד שוד ושבר במחננו ונזכה ביחד עם המשפחות האבלות לראות באור ה' זורח בביאת משיח צדיקנו במהרה בימנו אמן.

במלאכתו וקובע עיתים, ואחד שתורתו אומנתו ולומד כל היום, **והמנורה** שהיא נמצאת **בקודש** ומדינא חייבת להיות מול השולחן, כמ"ש **והמנורה נכח**

תורה שבע"פ וזה תורה שבכתב).

ושמעתי בשם ה'כתב סופר' לתרץ כנ"ל, שיש שני סוגי לומדים א' שעוסק

דודי ירד לגנו

• הרב יהושע סלנט •

מילות הערכה על הבה"ח ישי מועלם ד"ר

מתוך חיות אמיתית.

הוא בז לפוזות ולכל מיני מוסכמות חברתיות, אבל ואת יראי ה' אכבד, כמה היה קשור לצדיקי אמת, כמה טרח להתבונן בדרכם ולהתקרב אליהם, ולהפנים את גודל שגב מעשיהם.

טרח בכל מאודו לבקש את האמת ולמצוא את מבקשיה, ועימם יחד כרת לו ברית בבחינת אז נדברו יראי ה', ולא אכפת לו שהוא עומד יחידי מעבר אחד, הוא יודע הוא בדרך הנכונה דרך מבטחים. וכך היה דות הוד וזרקור אור לכל בני גילו באשר הם שהוקירוהו והעריכוהו מאד.

ונסיים בדברי ההספד של ראש הישיבה שלו "שבוע שעבר קראתי לשני התלמידים האילו שהיו ידידים בלו"נ ישי מועלם ויהודה יוסף לוי ודיברתי עם אותם בני עלייה מופלגים ממעמידי הישיבה, על הכיוון שלהם לישיבה גדולה, ושניהם ענו באותו סיגנון, כל מה שמעניין אותנו ישיבה רק עם קדושה ושטייגען, בלי השפעות זרות מהרחוב"

מי היה מאמין שיש בחורים כאילו גם בדורינו אנו. יה"ר יהיו כפרה כקרבן ציבור, וה' הטוב יאמר לצרותינו די.

ראשית, נסתרות דרכי ה', דודי ירד לגנו ללקוט שושנים, בר יוחאי ולשדה תפוחים עלית ללקוט בו מרקחים. איש אינו יודע חשבונות שמיים, אבל רואים בבירור נלקחו מעמנו בעיקר בחורי חמד המסולאים בפז, ובתוכם בולטת דמות שכל רואיה הכירוה הבה"ח ישי ע"ה

כמה אש של קדושה בערה בישי, שהיה מלא חיות באופן לא רגיל, מלא להט דקדושה, כמה בער בו על אי אילו שוטים אשר בזמן הקורונה חששו רק לגשמיות ולא לרוחניות, והיה מזדעק בקול שאחז"ל גדול המחטיאו יותר מההורגו, וכמה רבים נפלו ל"ע בעת זו, אשר לא השכילו ליצור להם אי אילו מסגרות בזמנים מסויימים בקבוצות קטנות, ומי יוכל לומר ידו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו. איפא אותו סמכות שדאגה נורא מהקורונה שתדאג כעת לאותם נשמות טועות שמסתובבות בשולי המחנה, ואין איש שם על לב.

בער ליבו על הפילוג בין יראי ה', במסווה כזה או אחר, בער ליבו על רוחות זרות שנושבות במחנה. הוא היה למדן אמיתי, יושב וכותב ומסכם, וחוזר בקולות וברקים על השקלא וטריא, נהנה למשש כל סברא, ולדבר בלימוד

הרמב"ם בסוף שמיטה ויובל כתב: "ולא רק שבת לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי עולם אשר נדבה רוחו אותו לדעה את ה' ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים הרי זה נתקדש קודש קדשים ויהיה ה' חלקו ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו".

יש לעיין מה מקורו של הרמב"ם, שנתקדש קודש קדשים?

בגמ' שבת (דף לא) איתא: "א"ר בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה" (ועיין סנהדרין דף ז' אמר רב המנונא אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה ובתוס' שם ואכ"מ) והיינו שחובה לכל אחד לקבוע עיתים לתורה (וכן נפסק בס' קנה).

ובירושלמי ברכות (פ"ט ה"ה דף האחרון במס') כתוב: "עת לעשות לה' הפרו תורתך רבי חלקיה בשם רבי סימון העושה תורתו עתים הרי זה מפר ברית", והיינו שדרשו הפס' למה יש הפרת התורה מכיון שקבעו זמן לתורתם.

וכבר הקשו קדמאי בסתירת הבבלי והירושלמי שבבבלי משמע שזה תחילת דינו של אדם וחובה לקבוע עתים, ובירושלמי משמע שאסור לקבוע עתים?

ובגליוני הש"ס ירושלמי תירץ, שהבבלי איירי בעל משא ומתן, ולכן השאלה הראשונה ששואלים אותו זה 'נשאת ונתת באמונה', ואדם שמתפרנס חייב לקבוע עתים לתורה אחרת כל היום יעסוק במלאכתו ולא ישאר פנאי לת"ת, משא"כ הירושלמי מדבר באדם שתורתו אומנתו, שהוא לא עוסק במלאכה הוא צריך ללמוד כל היום, ואדרבה אם הוא קובע זמנים הוא מבזה התורה שהרי תורה למעלה מהזמן והוא חייב להגות בה יומם ולילה (אומרים בשם הנצי"ב שבבוארתי היו רק סדרים לתפילות ולארוחות, ולא סדרי לימוד שהרי כל שאר הזמן חייב ללמוד).

כתוב בגמ' ב"ב (דף כה): "הרוצה להחכים ידרים, שמנורה בדרום" (ועיין בס' צד ס"ב ברמ"א שלא כ"כ ברור איך עושים את זה להל') הנה רואים שהסמל לחכמת התורה הוא המנורה. לעומת זאת בהגמ' ביומא (דף עב): "שלשה זירים הן כו' ושל ארון", וברש"י שם "סימן לכתר תורה", והיינו שהארון מסמל תורה וא"כ יש לעיין מה מסמל תורה הארון או המנורה? (ועיין בעמק דבר בשמות כז' כ' דברים נפלאים בזה שזה

משנת הלקח

לקח טוב מפרשת השבוע

דברים לערב שבת (האריך)

הם. שתיהן עניינן הוא ביטול תחושת הבעלות של האדם, "למען ידע האדם כי יש לו בורא המושל עליו", כלשון הראב"ד המובא לעיל. עתה יכיר האדם וידע כי "לה' הארץ ומלואה", שבת היא לה' - כל כולו של האדם, קדוש הוא לה'. עד כאן דברי ר' ירוחם.

זוהי, איפוא, מלאכתנו וזה תפקידנו בהגיענו לעת הזאת ל"ערב שבת", בהתקרב שנת השמיטה. להתכונן להעמקת הידיעה וההכרה "כי גרים ותושבים" אנו בארץ הזאת. וכדאמרי אינשי שגם אחרי שנאמר "והארץ נתן לבני אדם", היא ניתנה לו כדי לעשותה שמימית (אוף צו הימלען - באדיש). לומר לך, שכשם שהשמים לה' כך גם הארץ ומלואה.

מה הריב והמצה שביניכם!?

זהו רעיון השמיטה, וזה גם עניינה של שבת קודש, שנאמר לעיל בפרשת אמור "שבת היא לה'". אין זה עניין של דין עשייה לשמה, שמוצאים אנו אמנם בכמה מצוות. כאן הכוונה היא שהאדם קדוש הוא ביום ה' וכולו לה', מופשט מכל אנוכיותו! שכן ששת ימים תעשה מלאכתך, אומרים לו לאדם, וכתוצאה מכך משתרשת בקרבך תודעת "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". לכן ניתנה לו השבת שבה הוא יושב באפס מעשה ואין שום מלאכה המעסיקה אותו.

השבת היא יום שכולו שבת ומנוחה, שבה האדם מובדל ומופרש מהכל וכולו לה'. לזה מתכוון התורה כהנים בהשוותו שביעית ושבט, ומלמדנו כי ענין אחד

יום, ובהגיע שנת השמיטה היא נלקחת מאתכם ומופקרת לכל. בשנה ההיא אין לכם רשות לא לחרוש אותה ולא לזרוע בה, יען כי יש בורא אשר הוא המושל עליה, ולו היא שייכת.

במקום אחר מביא ר' ירוחם את הסיפור הידוע אודות הגר"ח זצ"ל מוולאז'ין, שבאו לפניו שני בעלי בתים להתדיין על מריבה על פיסת קרקע, כאשר כל אחד מהמתדיינים טוען לבעלות עליה. הרכין ר' חיים את גופו והצמיד את אוזנו קרוב לאדמת המריבה, ועשה את עצמו כמאזין לדברים אשר אוזנו קולטת. שאלוהו העומדים שם לפשר ההאזנה הזו, והשיב להם רציני לשמוע את חוות דעתה של הקרקע, מי לדעתה הוא הצודק. ושמעתיה אומרת: הלא שניכם שלי, ועל

שנת השבע קריבה ובאה, ובשנת תשפ"ב הבעל"ט תשבות הארץ. מי שלא יטרח בערב שבת הארץ, להבין את סודה של שבת זו ומשמעותה עבורנו, מה יאכל בשבת? כלומר, כיצד יקיים מצוה זו בשלימות? על כן, נסמך ענין שמיטה אצל פרשת "בהר סיני", כדי לתת לנו אפשרות להתבונן ולהתכונן.

על הפסוק "ושבתה הארץ שבת לה'", אומר רש"י: "שבת לה' לשם ה', כשם שנאמר בשבת בראשית". הרמב"ן משיג על דבריו ואומר ש"גם המועדים, לשם ה' הן, ולא יאמר באחד מהם לה'". אומר על זה רבינו ירוחם הלוי זצ"ל ממיר בספרו "דעת תורה": "ואגיד לכם כלל כולל כל הפרשה, והוא יסוד לה'". הנה הראב"ד בהקדמתו לספרו "בעלי הנפש", אומר יסוד הנוגע לרוב המצוות שציוונו ה' יתברך, והוא: "למען ידע האדם, כי יש לו בורא המושל עליו".

שכן אחרי ש"הארץ נתן לבני אדם", ברבות הימים ידמה לאדם, שאמנם הארץ שלו היא, והוא הבעלים עליה ואין זולתו! ואת הקב"ה, שכוח ישכח. לכן הקיף הבורא יתברך את האדם בכל מעשיו ותנועותיו בדברי חוק ומשפט, כדי שייזכר שהבורא הוא הנותן לו כח וממנו הכל. הראב"ד מונה שם והולך כמה וכמה מצוות, וכותב על זה את הדברים דלהלן:

"ולמען ידע האדם כי יש לו בורא המושל עליו, שם לו חוק ומשפט בהתחברו אל האשה, כאשר שם חוקיו על כל מתנות האדם. כי אם נתן לו שדה הזרע, יורה כמה חוקים בחרישה, בזריעה ובקצירה. שלא יחרוש בכלאים ושלא יזרע כלאים, ובקוצרו את קצירו לא יכלה פאת שדהו. ובעת קצירו השבולת הנושרת מתוך ידו יניח אותה לעני, הוא הלקט". והוא ממשיך ומונה את חיובי שכחה, תרומות ומעשרות, חלה, ברכות בעת האכילה. וכן חוקים שצויה ה' בעניני לבוש - כלאים וציצית, שבתות ומועדים ועוד.

וזהו למעשה יסוד פרשתנו שנאמר בה: "כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם". יש כאן הדגשה "אשר אני נותן לכם", והיינו שאחרי שנתתיה לכם במתנה גמורה, תחשבו את עצמכם כבעלים עליה ותשכחו א-ל מחוללכם. על כן, אומר הקב"ה, אני מצוה אתכם: "ושבתה הארץ שבת לה'", כלומר, זיכרו וראו בכל עניינה כי לה' הארץ! אתם רק שכירי

להארות והערות
הרב מנחם קלמן:
k0548541508@gmail.com

משנת הש"ר

לקחי הפרשה במשנת
הש"ר הירש

קוממיות

המשפיל את ישות האדם ומשאירו נכנע עד שיקום עול חדש, עדיין היה. לא היה בעם את כח הבחירה בטוב, את הכח המעלה אותם מעל לשאיפותיהם הגסות הגשמיות.

שבירת המוטות והשחרור הסופי מכניעה לכל עול שיהיה, היכולת לבחור ללא כניעה ראשונית לכוחות הטבע השפלים שבאדם, ללא האין אונים המוחלט שעמדו בו מול כל שאיפה עולמית, ניתנה לנו במתן תורה עם קבלת הצווים.

ד: או אז, ואולך אתכם קוממיות, נתתי לכם את היכולת ללכת בטבע בקומה זקופה, ללא כניעה לדרכי הבוסריים והשפלים. ומתוך הקוממיות שתנהגו בטבע, תיווצר בו הנהגה חדשה, הנהגה של ברכה ושפע, הנהגה של דבר שמשלים את ייעודו. הטבע כולו יסביר לכם פנים מחמת הנהגתם הזקופה בו, וגם בתוכו 'אולך אתכם קוממיות'.

ב: יוצא אם כן, שתנהגו בארץ על פי ייעודה, לא תשחיתו אותה בתאוות לא מרוסנות, ותקיימו בה הצדק מתוך אחריות מצפונית נמשכת.

או אז תפיק לכם הארץ, את מיטב יכולותיה וברכתה כיון שייעודה הוא לסייע בעד הפועלים בה בצורה הנכונה על פי ציווי השם, ואין לה אלא לקיים את תפקידה.

ג: 'אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהיות להם עבדים ואשבר מסת עלכם'. אני הוא שהורדתי מכם את העול הנורא של מצרים, את כובד המשא שתפס את כל מאוייכם ושאיפותיכם עד שהייתם לעבדים תלתיים חסרי ישות ובחירה עצמאית.

ולא זו בלבד שהורדתי מכם את העול, שברתי גם את מוטותיו. עד מתן תורה העבדות והשפלות היו מנת חלקכם, אמנם סר המשעבד בפועל, אך המוט

א: 'אם בחקתי תלכו, ואת מצותי תשמרו, ועשיתם אותם', הרי לנו שלשה תיאורים, הליכתכם בדרכי העולם תהא בחוקות, תשמרו את המצוות שאינם דרך הליכתכם בעולם, ואף תקיימו אותם.

הליכה היא הצעד המקדם לעבר שאיפה, האדם ההולך בעולמו של הבורא לעבר שאיפותיו, זקוק להגבלה וסינון, החוק הוא הגבול המושם לו על מנת שיקיים את שאיפותיו במסגרת הראייה, הוי אומר דיני המוסר המונעים מהאדם לחטוא במאווי.

המצוות הם שאר חובות האדם שאינם נתקלים בדרכו ובשאיפותיו העולמיות, הוי אומר עשיית פעולות צדק, שמירת המצוות, היא מעבר ללימוד והידיעה גרידא שאמנם הם מונחים בידיעתו אך אינם משומרים, הוי אומר השמירה היא החלטה המצפונית לקיימם, ועשייתם היא הנהגה בפועל.

אני ה' רופאך • הרב ינון ששון

בחוקותי, ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון ה'... וזו כוונתם באמרם רופא ירפא מכאן שנתנה רשות לרופא להרפאות לא אמרו שנתנה רשות לחולה להתרפאות.

ולכאורה חולק הן על הרמב"ם והן על רש"י ורשב"א. לדבריו, אין מקום כלל לרפואות בדרך הטבע למי שהולך בדרך התורה.

אמנם החזו"א שם כותב על הרמב"ן שזו דרגת רשב"י וחבריו. והחזיק אחריו בציץ אליעזר ח"ז ס"ב אות ה' שדברי הרמב"ן אמורים רק בדורות ראשונים, ומשבח את דברי החזו"א. ולפי זה ייתכן דהראשונים לא פליגי והרמב"ן הדגיש והעצים צד מסוים שהוא הדרגה העליונה בבטחון בה' וצ"ע.

ד.

כתוב בציץ אליעזר שם, שאנשים בדורנו חייבים לנהוג ברפואות אך בתנאי אחד כמ"ש במטה משה 'שיהיה בלבו שהכל תלוי ברצונו והרופא הוא שלוחו של מקום'.

בין בסגולות, והוא אמרו רופא ירפא ואמרו ז"ל מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות. ואמרם נתנה רשות לומר שאין זה הפך מה שהזירה התורה בהשגחה'.

ובזה מבאר הרשב"א בסוף התשובה את מעשה חזקיה, שגנז את ספר הרפואות כי לא היו דורשים את ה'. ובה נמצא מקיים פירוש רש"י בדרך נכוחה.

למדנו מדברי הרשב"א שמצד אחד מותר להתרפאות ואף אין זה סותר את השגחת ה' הפרטית על עמו ישראל ואדרבה מצווה נמי איכא. ומאידך, חלילה לשכוח מי עשה את החיל הזה ומי הוא רופא כל בשר.

החזון איש בספרו אמונה ובטחון (פרק ה' אות ה'), מיישב את דברי רש"י באופן אחר. דיש לחלק בין רעב לחולי, הרעב הוא צורך של האדם 'ואכילה היא עבודה לפני השם' כלשון החזו"א, אך אינו עונד חלילה, משא"כ רפואה היא עונש. לכן כשאדם מקבל עונש צריך להתבונן במה חטא ולשוב בתשובה.

ג.

מפורסמים דברי הרמב"ן בפרשת

לרעועי ההמון, וכמו כן לסיעתו שהודו לו, ולפי דעתם הקל והמשובש האדם כשירעב וילך אל הלחם ואכל ממנו בלי ספק שיבריא מאותו חולי החזק חולי הרעב א"כ כבר נואש ולא ישען באלהיו. נאמר להם הוי השוטים, כאשר נודה לה' בעת האכילה שהמציא לי מה שישביע אותי ויסיר רעבתנותי ואחיה ואתקיים, כן אודה לו שהמציא לי רפואה ירפא חליי כשאתרפא ממנו. ולא הייתי צריך להקשות על זה הענין הגרוע לולי שהיה מפורסם, עכ"ל.

ב.

הרשב"א בתשו' ח"א סוס"י תי"ד, כותב על דברי הרמב"ם הללו, 'שאני מתפלא על פה קדוש איך יאמר דבר זה ואיך דעתו הצלול העלה חרס וכו'. ובתשובה הקודמת (תי"ג) בד"ה ואולם, 'מותר להתעסק ברפואות ובלבד שיהא לבו לשמים וידע שאמתת הרפואה ממנו וידרשנו ולא שיכוין שהכל תלוי בסם פלוני וברפואת האיש הרופא'. ומוסיף הרשב"א 'ומי שהשיגו החולי אינו סומך על הנס לא לשאול ברופאים ולהתעסק בדברים המועילים, בין בדברים הטבעיים

אנו עומדים כעת בשלהי חודש אייר. דורשי רשומות דרשו, איירי' ה"ת - אני ה' רופאך' (שמות ט"ו כ"ז).

'דבר בעתו מה טוב' ולכן נעמוד על הערה חשובה במשמעות הבטחת 'אני ה' רופאך' ביחס למאמר חז"ל (ב"ק פ"ה) 'נתנה רשות לרופא לרפאות'.

א.

בפסחים נ"ו ע"א ובברכות י' ע"ב, 'ת"ר ששה דברים עשה חזקיהו המלך. על שלשה הודו לו, גנז ספר הרפואות והודו לו'.

ופירוש רש"י בפסחים, 'לפי שלא היה לבם נכנע על חלים אלא מתרפאין מיד'. למדנו מדברי רש"י שלא היה בעיה בעצם ספר הרפואות, אלא שלא בקשו רחמים (ולפי הדעה הרווחת ששלמה המלך חברו, פשוט שבעצם זה חיובי). ובשיטתו זו פירש בברכות שם, 'כדי שיבקשו רחמים'.

ובפירוש המשניות לרמב"ם בפסחים (סוף פרק ד'), חולק על כך בתוקף וכותב, 'זאתה שמע הפסד זה המאמר ומה שיש בו מן השגיגות ואיך יחסו לחזקיהו מן האולת מה שאין ראוי ליחס כמותו

מ"ה ה' אלוך שואל מעמדך?! מ"ה זאת עשה אלוך לנו?? • הרב ישראל אלטמן

במשנת המשפיעים ר' אלימלך בידרמן ורצ"מ זילברברג שליט"א

אבדה הארץ, דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו"ן.

ותמהים רבותינו על תביעת הקב"ה מעמנו, אם החכמים לא ידעו, והנביאים לא ידעו, אז מה התביעה עלינו?

והתשובה היא, אומר מרן הרב שך זצ"ל; שכל אחד יודע מה הקב"ה רוצה ממנו...

אך עדיין, חושבני, כיון שהאסון הוא אסון של כל כלל ישראל, אין לך עיר וקהילה שאין בה מן החללים הקדושים, חושבני שאפשר שהקב"ה רוצה מאיתנו חיזוק בדברים כללים ששייכים לכל כלל ישראל. וכמו שאומר הנביא 'לשון ה'יפיתי את גניכם מוסר לא לקחון' [לשון רבים] (ירמיה ב.)...

היינו: שיש חיוב לקחת מוסר, ולהתחיל בשיפור מייד, ולקבל קבלות טובות, בכדי שהתעוררות לא תחלוף... שלא יהיה ח"ו 'לשוא הכיתי את בניכם' רח"ל...

במירון, מחלוקת בפוניבוז, פגעי הטכנולוגיה, יאיר לפיד ואביגדור ליברמן וכדו') והולך בשרירות לבו, צועק עליו הרמב"ם שהוא אכזרי, אלא צריך לידע "פִּי הַשָּׁמַיִם (לשון יחיד) הַסֵּעֵר הַגְּדוֹל הַזֶּה" (יונה א יג) ... וח"ו ח"ו שלא יתקיים בו... "וְהִיָּה בְשִׁמְעוֹ אֶת דְּבַר הָאֱלֹהִים הַזֶּה וְהִתְבַּרַּךְ בְּלִבּוֹ לְאֹמֵר שְׁלוֹם יְהִי לִי כִּי בְשִׁרְיֹת לִבִּי אֶלַף לְמַעַן סְפוֹת הַרְּוָה אֶת הַצִּמְאָה: לֹא יֵאבֶה ה' סֶלַח לוֹ וְגו'" (דברים כט יח)

דוד המלך זועק: "אֵל תִּהְיֶה קָסוֹס פְּפָרְדַּי אֵין הַבַּיִת" (תהלים לב ט). סוס, כשמכים אותו, הוא ממשיך לרוץ הלאה, מבלי להסתכל אחורה כדי לדעת מי המכה, ולמה מכה???

וממילא כשאנחנו יודעים שהקב"ה מדבר אלינו, ודורש מאיתנו 'שובה אלי', מוכרחים לחשוב במה להתחזק...

ואומנם, ידועים דברי הגמ' (בבא מציעא דף פה.) "אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגד על מה

הגזירה (שכידוע להגיד על העבר, אם הייתי עושה כך וכך. אז היה כך. הרי זה כפירה גמורה)!! אלא... וידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להם...

הגמ' בשבת (קו). אומרת "אחד מבני חבורה שמת - תדאג כל החבורה כולה". וידוע ביאור הט"ז על כפל הלשון 'מלוך על כל העולם כולו' (תפילות ר"ה ויד"כ) ומבאר הט"ז; שהיה 'הוא אמינא' שנגיד רובו ככולו, לכן בא הכפל 'כל העולם כולו' על כל אחד ואחד.

אותו הדבר 'תדאג כל החבורה כולה', גם השקדנים, המתמידים, הבעלי תפילה, הבעלי חסד, בעלי מידות, בעלי יראה, כולם כולם צריכים ומוכרחים להתחזק... וכאן זה לא אחד מן החבורה, הלא מדובר על אסון של ארבעים וחמישה מבני החבורה, מד' כנפות הארץ, מכל ציבור, וכמעט מכל עיר וארץ, אין אחד שיכול להגיד זה לא קשור אלי...

התולה באחרים את הקולר (צניעות

כתב הרמב"ם (הלכות תעניות פרק א הלכות א-א) "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחוצצרות על כל צרה שתבא על הצבור, ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב 'עונותיכם הטו וגו' (ירמיה ה), וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי, (ויקרא כ"ו) פרשת השבוע) כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו, אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי'."

מבואר בדברי הרמב"ם שמי שתולה את הדבר בדרך מקרה, (שטרים, צפיפות, תשתיות, וכו') הרי זה אכזרי... [וכמובן שמכאן ולהבא חייבים להיזהר, אבל למפרע כך הייתה

נטפי נוחם • ה' דב סוקולובסקי

לְכַנְסוּ מִיד לְהִיכְלוּ לְשֵׁנִים לְבִנְיָרְחָה מְשִׁיל שִׁיר יְדִידָת / לְכַבֵּד תְּלִמְדֵי חֲמִיּוֹת יִסְדוּ הַשִּׁיר הַזֶּה שֶׁהֵם רַכִּים כְּשׁוֹשְׁנִים וְנֹאִים כְּשׁוֹשְׁנִים וּמְרִטִיבִים מְעִיָּם טוֹבִים כְּשׁוֹשְׁנִים (רֶשֶׁ"י) / יִפְיֵית מְבִי אֶדָם הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתָיְךְ עַל-כֵּן בְּרַבְּךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם / יִפְיֵית מְבִי אֶדָם הַעוֹסְקִים כְּמִלְאָכָה חַיִּי שְׂעָה לְמָה לְפִי שֶׁהוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתָיְךְ הַלְוֹת כְּחִלְמָה הוֹצֵק כְּמוֹ יוֹצֵק עֲלֵיהָ שְׁמֵן. / חֲגוּר־חֲרָבָה עַל-יָרֵךְ גְּבוּר הוֹדֵךְ וְהַדְרָךְ (תְּהִלִּים מֵה)

א. נכנסו מיד להיכלו של רשב"י

באור ליום רביעי כ"ב אלול תשכ"ג ארעה תאונה שהחרידה את כל יושבי ארה"ק, ובה נהרגו שלשה בחורי ישיבה מצויינים מיישיבת שבט סופר (פרשבורג, שבירושלים) שנסעו להתפלל על ציונו של רשב"י ומשאית הנסיעה (משאית נסיעה פתוחה שנקראה אז "לוז") התהפכה בדרך בין מירון לטבריה. (יש ספר זכרון שיצא לעילוי נשמתם, "עמוד השלשה" עמ"ס קדושים).

בין הבחורים ההרוגים היה בחור מצוין מאד בשם מרדכי פולק, ולבחור זה היה חבר טוב בשם זאב הלוי פ. שהצטער ללא הרף על מות חברו יחד עם שני הבחורים המצויינים הנוספים. לאחר כמה שבועות נגלה אליו מרדכי פולק שנהרג, בחלומו, והוא מאיר באור יקריות, ואמר לו:

"זאב ידידי, ראיתי את צערך הגדול ובאתי לעודד אותך, אל תצטער על המאורע אשר קרה לנו רק למראה עיניכם הוא אסון, בעוה"ז השטחי, אבל אצלנו הכל נראה אחרת, אני מאושר מאד, דע לך כי מיד בעלותי השמימה הכניסו אותי לג'ע ופתחו בפני את שערי היכלו של התנא אלקי רשב"י שצרפני מיד למתיבתא שלו יען וזכינו להקריב את חיינו לטובת עם ישראל בנטיעה שנועדה לתפילה על ציונו הקדוש"

אותו חבר, זאב, לא איבד עשתונותו ושאל: היאך נכנסת לג'ע בלי שתעמוד לדין קודם? ומדוע נקנסה עליך ועל חבריך מיתה כ"כ משונה? ומרדכי ענה לו: "לפני ר"ה נגזרה גזירה קשה על כל היישוב היהודי בא"י היה אמור לבוא אסון כבד, אלא שבעל הרחמים ריחם על שארית נחלתו והחליף גזירה זו בארבע קרבנות צבור ביניהם שלשה בחורי ישיבה. אנחנו היינו הקרבן של כולם, כל אחד מאתנו בחשבון מדוד ומדוקדק, ולא זו בלבד אלא שכל פצע וכל שריטה של כל פצוע הכל בחשבון מדוקדק. ולכן לא עמדנו למשפט כי קרבן עולה עולה ישלם למעלה ואינו צריך לתת דין וחשבון".

לאחר חלום זה לא ידע זאב את נפשו איך עליו להתייחס לחלום זה, והחליט לעשות שאלת חלום, והחל בנהגות פרישות והתעלות כדי להיות זכאי לזה, וביקש ללא הרף בתפילתו לקבל סימן אם חלום זה היה אמת, ולא נענה. לאחר תקופה ארוכה כשכבר כמעט נואש מזה, י"ח חודש לאחר החלום הראשון הופיע חברו שוב בחלומו, ואמר לו: "משמים עקבו אחריך בעיני פקיחא וראו את עלייתך בעבודת ה', ושלחוני לתת לך סימנים אלו שתדע שהחלום אמת. א. בעוד שבעה שבועות תתארס עם בחורה ששמה דבורה בת שמעון ושלשה שבועות לאחמ"כ יופיע פתאום דוד ארוסתך שנעלם בשואה ונחשב כמת". מיד בקומו רשם את דברי החלום, וככל

תוכן: א. נכנסו מיד להיכלו של רשב"י. ב. דברי נחמה ממרן רה"י שליט"א ג. אמונת הקב"ה בישראל ד. צביטה אוהבת מאבא ה. מ"ה תיבות באשר יצר ו. הצור תמים פעלו ז. נטילת ידיים ח. מיתוק הדינים כשהקב"ה בוכה בבתי גוואי

ידידות בהפתעה, גורם לו לבהלה לזמן מה. ומעשה באחד מצדיקי זוועה שמישהו מבני ביתו ביקש להעירו משנתו, וכשהגיע הזמן שלח הרבי מישהו אחר להעירו, ולאחמ"כ שאלו מדוע שלחתם מישהו אחר, ענה הרבי את השניה הזאת של הצער הקטן של ההתעוררות איני רוצה לעשות ליהודי אפילו שרצונו באמת לקום).

כך גם אמר הגרי"ח זוננפלד (שלמת חיים יו"ד עז) (שמוצאו רב עירנו הוא בן אחר בן אחר בן אחר בן שלו) על מה שיש בגמ' (מכות ח) דמצוה להכות את בנו שנאמר יסר בנך ויניחך ויתן מעדנים לנפשך, ואמר על זה הגרי"ח ז"ל דבבנו יש מצוה מיוחדת ואע"ג דגמיר, וכך הוא פשוטו של מקרא פ' עקב וידעת עם לבבך כי כאשר יסר האיש את בנו ה' אלקיך מייסרך, משמע שבבנו יש מצוה מיוחדת. והטעם שידע שיסורים אלו של האבה, וכנראה גם בטבע שנותן האב לבנו צוויקעל (צביטה) מחמת האהבה, ובזה ילמוד לקבל ייסורים מחמת האהבה. ונא"ם הדברים למי שאמרם כי כידוע הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א שיכל בניים בחייו.

ה. מ"ה תיבות באשר יצר

כ' בן איש חי (ויצא טו שנה א') "גם הנשים צריכין לברך אשר יצר ויתאזרו ללמוד אותה בע"פ, כי היא צריכה מאד ונעשה בה תיקון גדול, ויש בה מ"ה תיבות כמנין אד"ם (יתכן שהבא"ח החשיב את המלים "אי אפשר" כמילה אחת, דאל"כ יש מ"ו, ואולי יש נ"מ במספר התיבות בין הנוסח שנהגים שכנזים לבין עדות אחרות) ורבו סודותיה, וכל אדם צריך להבין פירושו הפשטי של נוסח הברכה שידע מה הוא אומר".

ועל כן בודאי יועיל להתחזק בזה. נעשה אד"ם נאמר בעבורך.

ו. הצור תמים פעלו

פעולתו שלמה על כל באי עולם ואין להרהר אחר מדותיו, ספרי, האזינו.

כ' הרמב"ם פיה"מ סוף ברכות: והכל במשפט כי נון העיד עליו הפסוק כי משפטיו ישרים שנאמר כי הצד דרכיו משפט כל אמונה ואין עול ודרך כדק בכהם אין ביכולת אדם להשיגו כאשר אין בכח שכל אדם להיות שכלו כולל דעת הקב"ה וכבר הודיענו הכתוב כי אין ביכולת רעיוניו להשיג חכמתו וצדק דיניו בכל מה שפעל ויפעל והוא מה שאמר (ישעי' נה) כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם, עכ"ל.

ז. נטילת ידיים

לאחר האסון התפרסם בשמו של מרן שה"ת

(במכתב בכתב יד קדשו של בנו חביבו מיום כ"א אייר) ובו כתב להתחזק בכמה דברים ביניהם נט"י, וז"ל: "אחרי כמה רגעים אמר שלא מקפידים בהלכות נט"י לסעודה בכל פרטיה ודקדוקיה" וכו'.

יש בנותן טעם להביא את לשון הפלא יועץ (אות רמא) "וידוע מאמר רבותינו ז"ל שהמזלזל בנטילת ידיים חייב נדוי (ברכות יט.) וחייב מיתה, (סוטה ד) ובא לידי עניות (שבת סב:) שכן על נטילת ידיים ראשי תיבות "עני". ולכן טהר ידיים יוסף אמוץ (איוב), וזהו לידע כל דיני נטילת ידיים מפי ספרים ומפי סופרים, וישמר לטל ידיו נטילה כתקונה וימלא ידיו ומברכת ה'".

ח. מיתוק הדינים כשהקב"ה בוכה בבתי גוואי

א' בחגיגה ה: במסותרים תבכה נפשי מפני גוה אמר רשב"א משמיה דרב מקום יש לו להקב"ה ומסותרים שמו וכו' ומי איכא בכיה קמיה הקב"ה והאמר רב פפא אין עציבות לפני הקב"ה שנאמר עוז וחדוה במקומו לא קשיא הא בבתי גוואי הא בבתי בראי וכו' ע"ש. וכ' בבן יהוידע שם: "הנה כל משכיל יבין שדברים אלו אינם כפשוטן, ונראה לי בס"ד סוד הענין הקרוב לפשט על פי מה שאמר רבינו האר"י ז"ל בשער מאמרי רשב"י בסוד מאמר שערי דמעה לא נעלו וכו' נמצא ענין הבכיה הוא מיתוק הדינים ולכן בכל צרה יש תועלת בבכיה הדצרה תהיה על ידי תגבורת הדינים ובבכיה יתמתקו הדינים ויתבסמו להיות רחמים ולכן מאחר שירידת הדמעות מעיני האדם התחתון נקראת בשם בכיה כן הפעולה שתהיה למעלה במיתוק הדינים גם היא נקראת בשם בכיה והוא לשון מושאל מן הבכיה של אדם התחתון" וכו'.

ובפרט האסון הזה שארע במירון שהוא בתי גוואי, כפי שאמר האוה"ח הק' בבואו למירון "היכן אני השפל נכנס למקום אש שלהבת קוב"ה וכל פמליא של מעלה הכא וכל נשמות הצדיקים שמה". עיי"ז בס"ד יתמתקו מאד הדינים.

עוטה אור כשלמה (תהלים קד) ונהורא עמיה שרא (דניאל ב) איני והכתיב ישת חושך סתרו לא קשיא הא בתי גוואי הא בתי בראי (ילקו"ש דניאל תתרגם). והיינו שמה שנראה לנו בבתי בראי חושך, בבתי גוואי הוא אור ומיתוק הדינים.

ורישא דקרא בדניאל: ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא. הרי לנו שהחושך של המ"ה הוא אור גדול.

והנה שני קרבנות העולה טהורים ותמימים בני מקומו ששם יוסף יהודה (לוי) וישי (מועלם) ושמות נעלים אלו מורים על משיח צדקנו (משיח בן יוסף, מזרע יהודה, ובן ישי) ויה"ד שיהיו הם המזרזים את ביאתו בקרוב אמן.

אֲהַבְתָּ צֶדֶק וְתִשָּׁנָה רָשָׁע עַל-כֵּן מִשְׁחָד אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שָׁמֵן שִׁשׁוֹן מִחֲרִיד / לְרַקְמֹת תוֹבֵל לְמַלְךְ בְּתוֹלוֹת אַחֲרֵיהָ רְעוּתֶיהָ מוֹבְאוֹת לָךְ / תוֹכְלֶנָה בְּשִׁמְחַת גִּיל תְּבַאֲנֶנָה בְּהִיכַל מַלְךְ / תַּחַת אֲבֹתֶיךָ יִהְיוּ כְּנִיד תִּשְׁתַּמְּוּ לְשֵׁרִים בְּכִלְיָהֲרָרָן (תְּהִלִּים מֵה)

ונח מצא חן בעיני ה' • הרב חיים אריה משקובסקי

פרק שני בסדרה אודות קורותיו של ראשית הנכר התורני ברנסים עם הקמתה של ישיבת נוסת חזקיהו, אשר קיים לא מעט בזכות אשה גדולה הרבנית חנה ע"ה. בפרק זה תתואר המשך פריחתה של ישיבת נוסת חזקיהו בצל פטירת ראש הישיבה הנוערף רבי נח שימונוביץ זצ"ל חתנו של רבי חזקיהו יוסף משקובסקי זצ"ל.

אבל כבד שרר במסדרונות הישיבה על היגדעו בטרם עת האילן הגדול הישיבה בלעדיו כספינה בלי קברניטה, כצאן ללא רועה כמה טראגית היתה העובדה שהגר"ג ישובק חיים דווקא בהפציר השחר לעליית קרנו וכאשר הכל מצפים לראותו יושב בכותל המזרח של הישיבה המפוארת המתחדשת "כנסת חזקיהו" ככפר חסידיים.

מובא במדרש שבתחילה רצה הקב"ה לתת לאברהם אבינו את עשרת השבטים ומהם יצאו כלל ישראל, אך היות ואברהם אבינו התמסר לגילוי שמו יתברך על פני תבל לכן לא יצאו השבטים ממנו.

הגאון הגדול רבי נח זצ"ל נועד לעולם להצית את אש התורה והיראה בצפון שכן לא זכה לזש"ק שיוכל להשקיע את מוצו אך ורק למטרה להרבות כבוד שמים להרביץ תורה ומוסר וללמד את הערך הגדול למוד התורה שאם אחד עוסק בתורה תדיר יום ויליה ולא מעריך את הערך ולא יודע את האושר הגדול שהקב"ה זיכה אותו בלימוד התורה זה לגמרי לא לימוד התורה א"א לא יודע ולא מעריך כמו שחז"ל אומרים כל חפציה לא ישוו בה, שאפילו כל העולם כולו אינו שווה לדבר אחד מן התורה א"א לו לזכות לכתרה של תורה.

זכה הראש ישיבה ומכוחו היום נוסדה ממלכת התורה בצפון, זש"ק לא היה לו אולם רבים הזרעים שזרע ברכסים והפיח בהם את השממה וכיום הכל מכוחו קול התורה שמהדהד במקום הכל לזכותו ולעילוי נשמתו מי יתן שתורתו זכרו הקדוש לא יפסק ולא ימוש מבני

הישיבה עד עולם כי זכתה הישיבה לראש ישיבה מרביץ תורה גדול ומפואר שסימל שלמות דמות האדם דמות של אכן רוח הוא באנוש ונשמת ש-ד-י תכונם.

זכתה הרבנית חנה ע"ה לארח בביתה גם בזכרון וגם במעבר לכפר חסידיים את "זקן חכמי המוסר" שבדור שנחשב גם לשריד אחרון מבית המוסר הקלמאי הוא עוד זכה לצקת מים ע"י רבי שמחה זיסל הסבא מקלם תלמידו הגדול של הגרי"ס הסבא קדישא ר' אליה לאפיאן זצוק"ל. שזכתה הישיבה שעמוד האש ישכון בה ויאיר את כתליה ויהיה אחד ממעצבי דמותה וצביונה העיקריים. מפורסמת לכולם התמונה בה משקה ר' אלי בספל חלב את החתול ונפוצה בעולם והפכה בשל ייחודיותה להיות חלק בלתי נפרד בשל היותו מצטיין במידת החסד. אבל לאמיתם של דברים המשמעות בתמונה הרבה יותר נעלה, יום אחד הדודה חנה אם הישיבה כדרכה בקודש פוסעת מצריפה לעבר צריף מטבח הישיבה שהיה מתחת לבית המדרש והיה שם מחסן הישיבה הביאה כלים שאספה מחדרי הבחורים וכאשר פתחה את דלת המחסן חלפו כמה עכברים. הדודה חנה נבהלה מאד ופחדה שהם יאכלו את מצרכי היסוד הנמצאים בשקים, קמח, סוכר, ועוד... אמר לה אחד הבחורים יש לי עצה עבורך תאכסני כאן חתולה ולא יהיו כאן יותר עכברים. שאלה הרבנית מהיכן נביא חתולה ואז בזריות רץ הבחור והביא חתולה והיא תשמור על המחסן. התכנית היתה שהחתולה תשמור ביום ותישן באיזה פינה במחסן בלילה. יום אחד מטייל ר' אלי ורואה חתולה מסתובבת ליד האולם. שאל אותי

למי שייכת החתולה הסברתי לר' אלי שהיא גויסה לצורך מטרה חשובה להגן על המחסן מפני העכברים. ומי נותן לה לאכול, שאל. עניתי לו שיש לה מספיק עכברים לאכול. רבינו הישיר מבט ותמה אינני מבין, אמרת שהיא הובאה לכאן כ"שומר" שלא יהיו עכברים א"כ צריך לקחת בחשבון שאין כבר עכברים והיא צריכה אוכל קום ואראה לך מה צריך לעשות יצא ולקח ספל שטף אותו מילא חלב ונתן לחתולה לאכול והוסיף ואמר רבינו כאשר אחד הברואים משרת אותך ומועיל לך עליך לדאוג לו לאוכל לפניך ונתן לבחור שיעור שלם בחובת האדם כלפי ברואי עולם ועל אחת כמה וכמה כלפי בני אדם.

כאשר אחד ממשפ' מישקובסקי אחייני של הדודה חנה עמד להינשא היה ברור שהרבנית חנה תפקח על אירגון החתונה יוזמנו מאות אנשים, אמרה לרבינו צריך לחפש אולם גדול בחיפה שיוכל להכיל את כל המוזמנים אבל לנו אין כסף לשלם לחתונה כזו. אמר רבינו אין צורך לשכור אולם למה שלא תעשי כאן בחצר הישיבה תביאי שולחנות כסאות, וכאן בחוף תהיה חתונה פנה מאד. בלי הוצאות מיותרות. הרבנית חנה לא השתכנעה הרי הימים ימי חורף עונת הגשמים בעיצומה אי אפשר להמר על חתונה תחת כיפת השמיים? כאילו מפתח של גשמים בידיו דחה רבינו את חששותיה הרבנית ופסק לא ירד גשם ביום החתונה.

הרבנית והמשפחה שסרה למרותו תיכננה את החתונה בשטח הישיבה. ביום החתונה נערכה החופה בחוף בפאר והדר וכשהסתיימה החופה הגיחו עננים

אפורים מעל ראשי האורחים רבים בקהל נראו מוטרידים. ככל שחלף הזמן וכל דקה נדמתה כנצח אחוזת בהלה ופחד רצה הרבנית לרבינו וביקשה את עצתו יש כאן 600 אורחים והנה מתחיל גשם רבינו הושיט את גפות ידיו ופתח אותם להרגיש את הגשם פסע הלוח ושוב ופיו ממלל איפה יורד גשם, איפה יורד גשם, והגשם פסק ונעלם, והעננים התפזרו.

לפני 9 שנים י"ז באייר תשע"ב נצבנו מול מדומי החמה לנצנוצי האור האחרונים ברגיעה האחרונים בבית החולים מעייני הישועה בב"ב הדודה חנה נכדה אחרונה של הסבא ר' איצלה זצ"ל. נצבנו סביבה ורואים מולנו 63 שנות חיים - כגימטריה שמה חנה כמניין שנות הישיבה - אשר עשתה לישיבה במסירות נפש אמהית לכל בני הישיבה לדורותיה מכיון שלא זכתה לזש"ק הבחורים היו בניה והחזירו לה אהבה אין סופית לאהוב את הזולת שפירושו לדעת מה כואב לו. האהבה שלה לכל בחור ובחור היה שם דבר אהבה אמיתי טהורה בלי לחפש פגמים ומומים בשני, להתייחס לכל צרכיו ורגשותיו לדעת לצלול לחביון נפשו ולדעת להעניק לו מלה מתאימה ומעודדת, לדעת מה חסר ומה כואב ברגע הנכון יש נתינה שהיא כפתח קטן אך טובתה- אולם, יש חסדים קטנים לכאורה- אך בעוצמתם חובקים זרועות עולם....

ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים גדולים בבנין בית המקדש ובתחית מתי עמך ישראל במהרה בימינו אמן.

ת.נ.צ.ב.ה.

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק

מצטרפים לשותפות בנתיבת ספר התורה לע"נ רבינו הגדול מרן המשגיח זצוק"ל

ספר 1166x36
₪ 42.000

יריעה 250x22
₪ 5.500

פרשה 300x15
₪ 4.500

עמוד 135x10
₪ 1.350

חצי עמוד 700

שורה 360

לרכישת שותפות: 077-449-3-559

וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה

מוקד שבת ברכסים לשירותכם - מרפאת סביון רח' סביון 40
שעות פעילות: ליל שבת: 18:00-20:00 | יום שבת: 8:00-12:00 | טל. 04-664-1025

